

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 473

**Gospodarka turystyczna w regionie.
Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2017

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Myszkowska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2017

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041
ISBN 978-83-7695-658-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Profesor Andrzej Rapacz – 40 lat pracy naukowej na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu	13
Andrzej Anszperger: Konkurencyjność turystyczna województwa kujawsko-pomorskiego / Tourist competitiveness of Kuyavian and Pomeranian voievodship	27
Agata Balińska: Konkurencyjność agroturystyki jako formy spędzania czasu wolnego / The competitiveness of rural tourism as a form of leisure time	37
Agata Basińska-Zych, Bernadeta Holderna-Mielcarek: Wpływ turystyczno-rekreacyjnych zachowań mieszkańców na rozwój innowacyjnej oferty metropolii na przykładzie Poznania / The impact of tourist and recreational behaviors of city inhabitants on the development of innovative metropolis offer on the example of Poznan agglomeration	49
Marlena Bednarska: Determinanty satysfakcji z pracy w turystyce – empiryczna weryfikacja modelu trójczynnika / Determinants of job satisfaction in tourism – empirical verification of three-factor model.....	60
Jadwiga Berbeka: Fotografia powietrzna jako innowacyjne narzędzie współtworzenia przeżyć turystów / Aerial photography as an innovative tool in tourists experiences co-creation.....	69
Małgorzata Borkowska-Niszczota: Aktywność władz samorządowych w strukturach klastrowych / Activity of local government in cluster structures	77
Jacek Borzyszkowski: Podnoszenie konkurencyjności obszarów recepcji turystycznej jako zadanie organizacji nimi zarządzających / Rising the competitiveness of destinations as a task of destination management organizations	88
Stefan Bosiacki, Bernadeta Holderna-Mielcarek: Marketing doświadczeń na przykładzie atrakcji turystycznej Brama Poznania ICHOT / Experience marketing on the example of Porta Posnania ICHOT tourist attraction	98
Patryk Brambert, Artur Zieliński: Atrakcje a możliwości rozwoju klastra turystycznego na przykładzie południowo-wschodniej części regionu świętokrzyskiego / Southeastern part of Świętokrzyskie region as an example for research on relations between tourist attractions and possibilities for a tourism cluster development.....	107

Krzysztof Cieślowski: Rola wydarzeń w promocji regionów turystycznych / The role of events in the promotion of tourism regions	117
Katarzyna Czernek: Zasadność łączenia ilościowej i jakościowej analizy sieciowej w badaniach relacji w regionie turystycznym / Validity of combining quantitative and qualitative social network analysis in a research on relations in a tourist region	127
Beata Dec, Greg Richards: Wrocław in comparison with other European creative cities / Wrocław w porównaniu z innymi europejskimi miastami kreatywnymi	137
Maciej Dębski: Jakość jako element komunikacji marketingowej rodzinnego mikroprzedsiębiorstwa turystycznego świadczącego usługi noclegowe / Quality in the marketing communication of micro family businesses offering accommodation services	148
Sebastian Dudziak: Wykorzystanie mailingu w branży hotelarskiej na przykładzie hoteli nadmorskich w Polsce / The application of mailing in the hotel industry on the example of coastal hotels in Poland.....	160
Ewa Dzedzic, Teresa Skalska: <i>Data envelopment analysis</i> jako narzędzie wspomagające zarządzanie regionami turystycznymi / Data Envelopment Analysis as a tool supporting management of tourism regions	171
Beata Gierczak-Korzeniowska: Aspekt narodowościowy w odbiorze i ocenie jakości usług turystycznych w transporcie lotniczym / The aspect of nationality in the reception and evaluation of the quality of tourism services in air transport.....	180
Ewa Grabińska: Metodologiczne założenia analizy benchmarkingowej portów lotniczych / Methodological assumptions for benchmark analysis of airports	193
Piotr Gryszel: Tradycje kulinarne Karkonoszy a regionalny produkt turystyczny w dobie ekonomii doświadczeń / Culinary traditions of the Karkonosze Mountains vs. regional tourist product in the age of experience economy.....	203
Andrzej Hadzik, Jakub Ryśnik, Danuta Żylak: Kluczowe problemy zarządzania w turystyce zdrowotnej w opinii kadry menadżerskiej podmiotów sektora turystyki zdrowotnej / Key management problems in health tourism in the opinion of management staff of the health tourism sector entities	216
Daria Hołodnik, Kazimierz Perehuda: Przestrzeń miejsca czy przepływów? Toskania jako benchmark współkreowania pola znaczeń dla turystyki winnej / Tourism destination or tourism flow? Tuscany as a benchmark of wine tourism meaning field co-creation	224
Marcin Hundert: Analiza czynników wpływających na orientację marketingową touroperatorów / Analysis of factors affecting marketing orientation of touroperators.....	237

Mikołaj Jalinik: Tourist traffic in the Białowieża Forest in the light of research / Ruch turystyczny na obszarze Puszczy Białowieskiej w świetle badań.....	247
Małgorzata Januszewska: Rozwój turystyki seniorów jako konsekwencja zmian starości demograficznej / Increase of senior citizens' tourism as a consequence of demographic aging changes	257
Małgorzata Januszewska, Mirosław Januszewski: Potencjał kooperacyjny przedsiębiorstw uzdrowiskowych / Cooperential potential of spa enterprises	265
Daria Elżbieta Jaremen, Elżbieta Nawrocka: Konkurencyjność Airbnb na rynku hotelarskim / Airbnb competitiveness on the hospitality market sector	274
Daria Elżbieta Jaremen, Elżbieta Nawrocka: Wizerunek Airbnb kreowany online / The image of Airbnb created online	286
Izabela Kapera: Współpraca gmin dla rozwoju turystyki / Municipal collaboration for tourism development	297
Joanna Kizielewicz: Kształtowanie cen ofert turystycznych na rynku usług morskiej żeglugi wycieczkowej / Pricing policy of tourist packages on the cruise ship tourism market.....	307
Zygmunt Kruczek: Czarnobyl – od katastrofy do kreowania atrakcji w strefie zamkniętej / The Chernobyl Exclusion Zone (CEZ) from abandoned heritage to a tourist attraction/product.....	317
Mirosław Marczak: Branding obszaru recepcji turystycznej i jego wykorzystanie w działaniach narodowych organizacji turystycznych / Branding of tourist reception area and its use in the activities of national tourism organizations.....	325
Ewa Markiewicz, Agnieszka Niezgoda: Hotel jako wyreżyserowana przestrzeń turystyczna. Rola motywacji i doświadczeń turysty / Hotel as a stage managed touristic space. The role of motivation and experience of the tourist	339
Izabela Michalska-Dudek: Identyfikacja czynników warunkujących stosowanie programów lojalnościowych przez biura podróży w Polsce / Identification of factors determining the implementation of loyalty programs in travel agencies in Poland	347
Jolanta Mirek: Ekwiwalencja badań marketingowych w turystyce międzynarodowej / Equivalence of marketing research in international tourism ..	357
Agata Niemczyk: Aplikacje mobilne jako determinanta zachowań turystycznych (na przykładzie Krakowa) / Mobile apps as a determinant of tourist behaviour (on the example of Cracow)	370
Marek Nowacki, Matylda Awedyk, Joanna Kowalczyk-Anioł, Karolina Królikowska, Małgorzata Pstrocka-Rak, Grzegorz Rak: Strategie rozwoju turystyki w Polsce w kontekście zrównoważonego rozwoju / Poland's tourism strategies in the context of sustainable development.....	381

Marcin Olszewski, Barbara Kowalczyk: Zróżnicowanie innowacyjności przedsiębiorstw hotelarskich w Polsce – studium empiryczne / The differentiation of innovation activity in the Polish hotel industry – the empirical study	390
Aleksander Panasiuk: Koncepcja orientacji marketingowej touroperatorów / The marketing orientation concept of touroperators	399
Adam Pawlicz, Anna Tokarz-Kocik, Aneta Wolna-Samulak, Karolina Michalska-Harasimiuk: Problemy pomiaru regulacji rynku touroperatorskiego w wybranych państwach europejskich / Problems of regulation measurement of tour operator market in selected European countries.....	410
Natalia Piechota: Role <i>convention bureau</i> w świetle badań empirycznych / The roles of <i>convention bureau</i> in empirical research.....	422
Daniel Puciato, Magdalena Brega: Wykorzystanie <i>revenue management</i> na przykładzie hotelu The Royal Park w Londynie / Hotel revenue management based on The Royal Park Hotel, London.....	433
Andrzej Rapacz, Marek Obrębalski: Wspieranie rozwoju infrastruktury uzdrowskiej gmin regionu dolnośląskiego w ramach RPO 2007-2013 / Support for the development of SPA infrastructure in the municipalities of Lower Silesia Region within the framework of Regional Operational Programme 2007-2013	441
Michał Roman: Current state and prospects for the development of tourism, including agritourism, in the Republic of Moldova / Stan obecny i perspektywy rozwoju turystyki, w tym agroturystyki, w Republice Mołdawii.....	455
Beata Rosicka: Funkcja turystyczna zamku Książ / Tourist function of Książ Castle	468
Michał Rudnicki: Znaczenie portali zakupowych typu Groupon w procesie decyzyjnym turysty a inne technologie informacyjno-komunikacyjne / Importance of group buying websites like Groupon among other information and communication technology (ICT) in the making-decision process of a tourist.....	476
Michał Rudnicki, Krzysztof Borodako: Internet rzeczy w infrastrukturze portu lotniczego jako element usprawnienia obsługi ruchu turystycznego / Internet of things in the airport infrastructure as an element of improvement in tourism traffic operations.....	489
Józef Sala: Rola i paradygmaty rozwoju międzynarodowych korporacji hotelowych na rynku polskim / Role and development paradigms of international hotel corporations on the Polish market	498
Agnieszka Sawińska: Orientacja marketingowa biur podróży w Polsce / Marketing orientation of travel agencies in Poland.....	507
Renata Seweryn: Uczestnicy megawydarzenia – Światowych Dni Młodzieży. (Nie)typowa grupa turystów w Krakowie w 2016 r. / Participants	

of mega event – World Youth Days. A (non)typical group of tourists in Cracow in 2016	519
Marta Sidorkiewicz: Wykorzystanie rzeczywistości wirtualnej do promocji oferty touroperatorów. Ujęcie teoretyczne / Use of virtual reality for the promotion of touroperators offers. Theoretical approach	529
Jan Sikora, Agnieszka Wartecka-Ważyńska: Wyjazdy turystyczno-rekreacyjne kobiet 50+ a ich sytuacja materialna / Women’s fifty plus tourist vs. recreation trips and their financial situation	537
Paweł Stelmach: Struktura dystrybucji usług uzdrowiskowych a funkcja uzdrowiskowa gmin. Koncepcja i wstępne wyniki badań / Spa services distribution structure vs. spa resort specialization. The framework of research and partial finding	552
Elżbieta Szymańska: Innowacyjność usług turystycznych – koncepcja modelu procesu rozproszonego / Innovation in tourism services – the concept of a spreaded model	562
Anna Tokarz-Kocik: Inwestycje retencyjne w kapitał ludzki w hotelarstwie. Aspekty teoretyczne / Retention investments in human capital in the hotel industry. Theoretical aspects	570
Beata Warczewska: Rozwój infrastruktury turystycznej na przykładzie dolnośląskich parków krajobrazowych / The development of touristic infrastructure on the example of Lower Silesia landscape parks	579
Elżbieta Wąsowicz-Zaborek: Użyteczność krańcowa a lojalność wobec miejsca docelowego / Marginal utility vs. repeat visitation in tourism destination	587
Justyna Woźniak, Katarzyna Mięsiak-Wójcik: Specyfika pracy <i>guest relations</i> w obsłudze ruchu turystycznego na przykładzie wybranych hoteli w Egipcie / <i>Guest relations</i> position specificity in tourist services on the example of selected hotels in Egypt	597
Ewa Wszendybył-Skulska: Kreatywność determinantą kształtowania przewagi konkurencyjnej w turystyce / Creativity as a determinant of shaping competitive advantage in tourism	609
Jan Zawadka: Poziom znajomości i popularności wybranych produktów turystyki wiejskiej w Polsce wśród jej mieszkańców / The level of knowledge and popularity of selected rural tourism products in Poland among their residents	617
Piotr Zawadzki: Targi turystyczne jako narzędzie aktywności promocyjnej powiatu jeleniogórskiego / Tourist fairs as a tool for promotional activity of Jelenia Góra district	627
Michał Żemła, Kamila Ziółkowska-Weiss: Turystyka między krajami Grupy Wyszehradzkiej. Wybrane problemy i perspektywy na przyszłość / Tourism among the Visegrad countries. Selected problems and perspectives for the future	637

Wstęp

Turystyka jest zjawiskiem o bogatej i różnorodnej treści, co wiąże się m.in. z jej interdyscyplinarnym charakterem. Współczesna turystyka jest elementem stylu życia milionów osób, sposobem poznawania otaczającego nas bliższego i dalszego świata, przyrody, ludzi i kultury. Stwarza możliwości wypoczynku, regeneracji sił, poprawy stanu zdrowia, przyczynia się do rozwoju ekonomicznego miejscowości i regionów stanowiących miejsce czasowego pobytu turystów. Jej rozwój powiązany jest z funkcjonowaniem wielu gałęzi gospodarki, a w przypadku zagranicznej turystyki przyjazdowej pojawiają się efekty mnożnikowe identyfikowane w skali lokalnej, regionalnej i krajowej. Efektem dynamicznego jej rozwoju jest dalsze rozszerzenie działalności określanej w literaturze przedmiotu mianem gospodarki turystycznej. W miejscach recepcji ruchu turystycznego, tj. w miejscowościach i regionach, powstaje i rozwija się dalej pewna całość gospodarcza o wyraźnie zarysowanych powiązaniach wewnętrznych. Chodzi o działalność gospodarczą związaną z tworzeniem odpowiedniej infrastruktury para- i turystycznej (tzw. zaplecza materialnego turystyki), a także działalność związaną z organizacją i obsługą ruchu turystycznego. Zmiany zachodzące w potrzebach turystów, motywach udziału w turystyce, rosnącym poziomie życia, a także postęp w technologiach informacyjnych przyczyniają się do rozwoju nowych ofert, zmian w sposobach i formach obsługi turystów, stawiając nowe wyzwania przed podmiotami tworzącymi instytucjonalną strukturę wspomnianej gospodarki turystycznej.

W świetle tych faktów zasadne jest prowadzenie badań nad gospodarką turystyczną, rynkiem turystycznym, zmianami dokonywanymi się w otoczeniu przedsiębiorstw turystycznych i ich funkcjonowaniu, nad rolą władz lokalnych we wspieraniu i kształtowaniu rozwoju sektora turystycznego. Obszerność i złożoność problematyki gospodarki turystycznej znajduje odzwierciedlenie w wielości podejmowanych tematów badawczych, m.in. przez pracowników uczelni wyższych zajmujących się tą tematyką, a w efekcie w liczbie publikacji naukowych. Prezentowane opracowanie jest potwierdzeniem tej aktywności i stanowi znaczący wkład w dorobek publikacyjny poświęcony turystyce, gospodarce turystycznej, współpracy przedsiębiorstw turystycznych i władz samorządowych w miejscowościach i regionach recepcji turystów.

W przedłożonej czytelnikom publikacji znajduje się wiele opracowań podejmujących różne aspekty funkcjonowania rynku i gospodarki turystycznej w drugiej dekadzie XXI wieku. Problematyka prezentowana w publikacji jest stosunkowo szeroka, ale można wyróżnić kilka wiodących obszarów tematycznych. Na szczególną uwagę zasługują artykuły, które podejmują następującą tematykę:

- funkcjonowania rynku turystycznego, w szczególności rynku usług hotelarskich i lotniczych, rynku biur podróży;

- konkurencyjności regionów turystycznych;
- innowacyjności w turystyce;
- rozwoju turystyki na obszarach wiejskich;
- nowych technologii informacyjnych w turystyce;
- rozwoju turystyki zdrowotnej.

Podjęte w prezentowanych opracowaniach zagadnienia wzbogacają wiedzę na temat aktualnych problemów funkcjonowania gospodarki turystycznej, a także rynku w aspekcie popytowym i podażowym, mając jednocześnie charakter dyskusyjny. Chociaż nie wyczerpują one problematyki kryjącej się za sformułowaniem: „gospodarka turystyczna w regionie – samorząd – współpraca”, należy je uznać za znaczący przyczynek do pełniejszego opisu i lepszego zrozumienia zjawisk i procesów związanych z turystyką jako fenomenem XX i XXI wieku.

***

Niniejszy zeszyt Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu został wydany z okazji 40-lecia pracy naukowej Profesora Andrzeja Rapacza. Jubileusz zbiegł się z VII Konferencją Naukowo-Branżową *Gospodarka turystyczna w regionie. Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca*, odbywającą się w dniach 22-23 maja 2017 r. w Łomnicy k. Jeleniej Góry. W środowisku naukowym mówi się o jeleniogórskiej szkole turystyki i gospodarki turystycznej – jej twórcami byli profesorowie Józef Krynicki i Aleksander Kornak. Profesor Andrzej Rapacz od momentu zatrudnienia w roku 1977 w jeleniogórskiej filii Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu rozwija ją i unowocześnia, konsekwentnie kontynuując jej prace i kreując wraz ze swoimi współpracownikami odrębny i wyróżniający się stosunek do rzeczywistości gospodarki turystycznej oraz sposób pracy naukowej. Efekty aktywności badawczej zespołu systematycznie prezentowane są podczas cyklicznie organizowanej pod kierownictwem Profesora konferencji naukowo-branżowej i w ukazujących się pod jego redakcją pracach naukowych o wspólnym tytule *Gospodarka turystyczna w regionie. Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca*.

Przekazujemy w Państwa ręce szczególnie numer Prac Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu – poświęcony Profesorowi Andrzejowi Rapaczowi, kierownikowi Katedry Marketingu i Zarządzania Gospodarką Turystyczną. Opracowanie podzielono na dwie części, z których w pierwszej przybliżono sylwetkę Profesora, druga natomiast zawiera artykuły przygotowane przez przyjaciół i uczniów Profesora oraz uczestników konferencji z kilkunastu ośrodków naukowych.

Pracę tę dedykujemy Panu Profesorowi wraz z najlepszymi życzeniami zdrowia i satysfakcji zarówno z pracy naukowej, jak i z życia osobistego.

*Zespół Katedry Marketingu
i Zarządzania Gospodarką Turystyczną UE we Wrocławiu*